

Creating
an inclusive
community
together

Lipoti o Faatinoga

3 Tesema 2021 – 30 Iuni 2023

Aotelega

Ālāfua o Mana'oga Tumau i Ausetalia 2021 – 2031

Faaaliga o le Puletaofia

O lenei pepa, *Ālāfua o Mana’oga Tumau i Ausetalia 2021-2031 Lipoti o Faatinoga 3 Tesema 2021 – 30 Iuni 2023: Aotelega*, ua lesitala i lalo o le [Creative Commons Attribution 4.0 International Licence](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode), vaganā ai:

- *Ālāfua o Mana’oga Tumau i Ausetalia 2021-2031* tagāvai (logo) ma pine faailoga
- Se mea a le Vaega-tolu
- O ata uma ma/poo faatusa
- Australian Commonwealth Coat of Arms: O upu i lalo o le Coat of Arms e mafai ona faaaogā o loo i lalo o oototoga o le Upega tafa’ilagi a le Matagaluega o le Palemia ma le Kapeneta: <https://www.pmc.gov.au/honours-and-symbols/commonwealth-coat-arms>

O nisi faamatalaga o iai i le CC o le laisene ua faatulaga i le upega tafa’ilagi a Creative Commons: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode>

Faaaliga:

1. Afai ua e faata’ita’i o se ulutala o lenei pepa, ua talosaga le Matagaluega o Auaunaga o Agafesoota’i ia faapipii le faaaliga ua i lalo i luga o au galuega faaa’oa’o: Faavae i luga o faamaumauga a Malo Taupulega Ausetalia ([Department of Social Services](https://www.dss.gov.au)).
2. O faafesili e tusa ma lenei laisene poo le faaaogaina i soo se faamoemoe o lenei pepa e talia fiafia. Faafesoota’i faamolemole:
Pule o le Lālā, Auaunaga o Fesoota’iga, Matagaluega o Auaunaga o Agafesoota’i
Telefoni: 1300 653 227
Imeli: communications@dss.gov.au

Faaaogaina:

Afai e te tutuli pe fa’aletonu le fa’alogo po’o le tautala, e mafai ona e fa’aaoga le Auaunaga National Relay Service e fa’afeso’ota’i ai so’o se numera o le telefoni a le Matagaluega o Auaunaga o Agafesoota’i.

TTY mo tagata e faaaogāina - telefoni 133 677 ma fesili mo le numera o le telefoni o loo e mana’omia e faafesoota’i.

Tagata faaaogā le Tautala ma Faalogo — telefoni 1300 555 727 ma fesili mo le numera o le telefoni o loo e mana’omia e faafesoota’i.

Tagata o loo faaaogaina le Upega Tafa’ilagi — asiasi i le National Relay Service at <http://relayservice.gov.au>

O loo maua lenei Lipoti o le Faatinoga i luga o Upega Tafa’ilagi, i le tele o avanoa faatulagaina. Mo nisi faamatalaga, alu i le <https://www.disabilitygateway.gov.au/ads>

E fautuaina tagata Apoliki ma Tagata Atumotu Torres Strait ona o lenei lomiga e ono maua ai ni foliga poo igoa o ni tagata ua maliliu.

Faasinoga:

Faaaoga uma poo se vaega o lenei pepa e tatau ona aofia ai fa’amatalaga nei: © Malo Taupulega Ausetalia ([Department of Social Services](https://www.dss.gov.au)) 2023

Sootaga i luga o upega tafa’ilagi, numera telefoni, ma ulutala sa’o i le taimi o le lomiga. Atonu e iai se suiga pe a uma le lomiga.

Anotusi

Aotelega a le Pulega.....	3
Faigamalo Setete ma Teritori.....	4
Faafanua mo le Ālāfua o Mana’oga Tumau i Ausetalia.....	4
Sini Ausia a ADS.....	5
Sini Ausia: Galuega ma le Saogalemu o Fale Tupe.....	5
Sini Ausia: Aofia ai Fale ma Nuū.....	5
Sini Ausia: Saogalemu, Āiā tatau ma faamasinoga tonu.....	6
Sini Ausia: Lagolago Faaletagata ma Nuū.....	7
Sini Ausia: A’oga ma A’oa’oina.....	7
Sini Ausia: Soifua maloloina ma le Soifua-Manuia.....	8
Sini Ausia: Amio/Uiga o le Nuū.....	8
Fa’atinoina o Ālāfua o Mana’oga Tumau i Ausetalia.....	9
Matāfaioi ma Tiutetauave.....	9
Ta’iala Fa’avae.....	9
Auai ma Tagata e iai Mana’oga Tumau.....	10
Tulimata’i Fuafuaga Faatino.....	10
Fuafuaga e Fesoota’i ai.....	11
Auivi Ausia.....	11
Faaleleia o Faamaumauga.....	12
Fausiaina Faavae o Faamaoniga ma Iloiloga.....	12
Pulega.....	13
Upega Tafa’ilagi a le ADS.....	13

Aotelega a le Pulega

O lenei pepa ose aotelega o *Ālāfua o Mana'oga Tumau i Ausetalia 2021-2031 Lipoti o Faatinoga 3 Tesema 2021 – 30 Iuni 2023*. O le Lipoti o Faatinoga atoa e maua i luga o le [ADS Hub on Disability Gateway](#).

O le Lipoti o Faatinoga muamua lenei o le a tuuina atu i lalo o le *Ālāfua o Mana'oga Tumau i Ausetalia 2021-2031* (ADS). O loo tuuina atu ai se vaaiga aoao i tulaga uma o galuega fai a le malo e faaleleia ai mo ona tagata nuu e iai mana'oga tumau i le soifua.

Ua faatulaga e ADS itu uma e ao ona faamuamua i vaega uma o le malo e una'ia ai suiga ia ta mau ai aiā tataua, faaofia ma le auai ai o tagata e iai mana'oga tumau i le soifua i soo se vaega o le olaga i Ausetalia. I le taimi o lenei piriota muamua o le lipoti, ua mafai ai ona matou Laasia Vaega ua Ausia ma ta'utinoga faatino i itu uma o ADS. Ua matou ta'utino ia manino le tali atu i vaega o gaoiiga sa faatautaia ma una'ia nisi o galuega o fia faia.

I lenei piriota muamua o le lipoti ua matou faatulaga ai auivi e lagolago ai le tali atu ma le manino o le ADS, e pei ona faavae ai le Fono Faufautua ADS, ma lipoti faalaua'itele aga'i i Fuafuaga i le Faatinoga o Matati'a ma Auivi ua Ausia e ADS. O se faaopoopoga lenei i le galuega taua ua faia e le pulega e ala i a latou fuafuaga i mana'oga tumau ma auala e fai ai lipoti. O le a tuu faatasi a latou lipoti ma le aotelega o lipoti faasaga i le ADS.

Matou te faailoa ma talia le tatalaina ma le naunau o tagata e iai mana'oga tumau ma le vaega o tausia mana'oga tumau ua galulue malosi i le faatinoga o ADS. O le faatulagaina o fuafuaga ua Faamau e ADS ua le gata ise faamoemoe tumau faaauau pea ma tagata e iai mana'oga tumau i le soifua, peita'i ua faailoa foi gaoiiga autū e mafai ai ona faamalieina nei ta'utinoga. Ose fiafiaga ia i matou le faamalieina o matou ta'utinoga i le usuia o le fono faaletausaga mo tagata lautele e ala atu i le Fono muamua o le ADS a le Atunuu ia Novema 2022 ma le Fono muamua a ADS o Setete i Kuiniselani ia Iuni 2023. Ua avea lea ma ala ua maua ai le malamalama'aga tāua i vaega o mana'omia le fia faaleleia.

O le Komisi Su'esu'e i Sauaga, Faatautala, Tuulafoa'iina ma Faaogaina o Tagata e iai Mana'oga Tumau (Komisi Su'esu'e o Mana'oga Tumau), sa faavae ia Aperila 2019, faatulaga ai le atina'e o le ADS. O fautuaga mai le latou Lipoti Mulimuli, sa tuuina atu i le Kovana-Sili ia Setema 2023, sa avatu ai se poufaailo tāua mo le auala aga'i i luma i le faaleleia o olaga o tagata e iai mana'oga tumau i Ausetalia. Ua matou ta'utino ia toe iloilo le ADS e tusa ai ma le Lipoti Mulimuli ma ua amata lea galuega.

O le nuu o tagata e iai mana'oga tumau ua, malamalama, iloa lelei laasaga o le aga'i i luma e faatino ai ADS. Ua mae'a ona matou faia laasaga lelei o le aga'i i luma i lenei ulua'i piriota o le lipoti, faatasi ai ma le tele o ta'utinoga tāua ua tauaaoina. O le isi piriota o le lipoti o le a tulimata'i ai se vaaiga e sili atu i galuega fai faatasi ma tagata e iai mana'oga tumau ia faaleleia, ma momoli pea, gaoiiga vaaia i vaega uma o le malo lea e taulamua i taunuuga mo tagata uma ua iai mana'oga tumau. O le a aofia ai Fuafuaga Faatino mo Matati'a fou, feutagaiga faaauau pea ma sootaga ma tagata e iai mana'oga tumau, ma molimau i mea ua faalelei ma faamaumauga ia manino lelei ma lagolago ia faia faai'uga e sili atu.

Faigamalo Setete ma Teritori

Ua iloa e ADS e faapea o tulaga uma o le malo e gafa ma le lagolagoina o tagata e iai mana'oga tumau ia maua le malosi atoatoa, ia tutusa ma isi tagata o le nuu. E tauave e Faigamalo Setete ma teritori vaega tāua i le faatinoina o ADS. O faigamalo a Setete ma teritori ua iai lava a latou fuafuaga mo mana'oga tumau poo fuafuaga atia'e. O gaoiga ua faavaeina i nuu poo afioaga ma o le matati'a ia galulue felagolagoma'i ma gaoiga fai i lalo o ADS. O nei fuafuaga o galuega taulamua a faigamalo setete ma teritori e faaoga ai le una'ia o le tuuina atu o a latou ta'utinoga i lalo o ADS.

O le faatinoga o galuega tāua e tusa ma faaaliga i Lipoti ua tagofia i le salafa o Ausetalia ia faalelei ai taunuuga mo tagata e iai mana'oga tumau. O gaoiga ma le taulamua o se faata'ita'iga o ni nai galuega tāua o faasolo mai. Mo nisi faamatalaga i galuega ua amatalia i puleaga ta'itasi ia lagolago ai ADS e mafai ona maua e ala i le fesoota'i ma upega tafa'ilagi o loo i lalo:

- MALO NSW [Nuu ma Faamasinoga](#)
- Malo Vitoria [Fuafuaga i Mana'oga Tumau a Setete](#)
- Malo Kuiniselani [Fuafuaga i Mana'oga Tumau](#)
- Malo Ausetalia i Sisifo [Matagaluega o Faiganuu](#)
- Malo Ausetalia i Saute [Aofiaga SA](#)
- Malo Tasemania [Matagaluega a le Premier ma le Kapeneta](#)
- Malo ACT [Auaunaga Faalenuu](#)
- Malo Teritori i Matū [Matagaluega a le Teritori o Aiga, o Fale ma Nu.](#)

O le 537 o fono faufautua i Ausetalia ua latou faia ai ni sao tāua mo latou nuu. O fono faufautua ose vaega o le malo aupito latalata i o latou nuu ma faia le tautua e tusa ma le 150 auaunaga. O faigamalo faalenuu ua latou atia'e fuafuaga faagasolo mo latou nuu e lima ta'ita'ina ai mo ta'iala i atina'e i le lumana'i ma lagolago i faiganuu. O le Asosi a Faigamalo Faalenuu (Local Government Association) ua fiafia i le vaai atu ise tulaga siitia i le numera o le atina'e i Ausetalia atoa i Fuafuaga ua Avanoa ma le aofia ai o tagata e iai Mana'oga tumau i tiute tauave poo faatalanoaga o pisinisi masani a fono faufautua.

Faafanua mo le Ālāfua o Mana'oga Tumau i Ausetalia

E tuuina atu e [ADS Faafanua](#) ise vaaiga lautele o galuega tāua ua mae'a ona fai i lalo o ADS ma faailoa ai poo afea e amata ona faagaioi ai. I le taimi o piriota o le lipoti, e tele ni vaega na tula'i mai i nisi o Faafanua sa tataua ona tuuina atu. O matati'a sa faatulagaina mo 3 Tesema 2021 i le 30 Iuni 2023 ua mae'a, poo ua faagasolo ma o le a faatino loa.

2021

- **Mae'a:** Muamua [Fuafuaga Faatino Tulimata'i](#) faamatuu atu i le 3 Tesema 2021
- **Mae'a :** [2021 Toeilologa o Mana'oga Tumau \(Avanoa mo Nofoga – Fale\) Masani](#) faamatuu atu i le 21 Setema 2021
- **Mae'a:** O le [Fono Faufautua a ADS](#) sa faavae ia Tesema 2021

2022

- **Mae'a:** Muamua [Fono Faaleatunuu](#) faia i le 2–3 Novema 2022
- **Ua faagasolo:** [Su'esu'ega \(Survey\) o Mana'oga Tumau, Tagata Matutua ma Tagata o faia Tausiga i le 2022](#) galuega e mae'a, ma i'uga o le a faamatuu i le 2024

- **Ua faagasolo:** [Toeiloiloga o Mana'oga Tumau Masani mo Avanoa i Fela'ua'iga Lautele 2022](#) a mae'a feutagaiga, o le a faamatuu atu lipoti i le faai'uga 2023

2023

- **Mae'a:** [Fono a Setete ADS](#) muamua na faia i Kuiniselani 19 Iuni 2023

Sini Ausia a ADS

O le 7 Sini Ausia a ADS o vaega ia na faailoa mai e tagata e iai mana'oga tumau e tatau ona faaleleia atili ina ia 'ausia ai le manatu 'autū o le Ālāfua mo Ausetalia e taliaina ai tagata uma –

Ua faatulaga e Sini Ausia mea e faamuamua mo faigamalo i soo se tulaga ia galulue ai ma nuu, pisinisi ma tagata e iai mana'oga tumau ia faataunuu suiga o mana'omia. Ia aofia ai avanoa mo galuega, maualuga tulaga o a'oa'oga, faalelei uiga faaalua o le nuu, ma fai ia maua avanoa ma auai i le nofo saogalemu i aiga ma nuu.

O vaega ua ta'ua i lalo ua avatu ai se faata'ita'iga i mea ua faagasolo ma ausia e le Malo Ausetalia ma malo setete ma teritori, mai 3 Tesema 2021 i le 30 Iuni 2023.

Sini Ausia: Galuega ma le Saogalemu o Fale Tupe

Ausia: O tagata e iai mana'oga tumau e maua le tamaoiga saogalemu, e mafai ai e latou ona fuafua mo le lumanai ma fai faai'uga e pulea ai o latou soifua.

E sili atu i le faaluaia le aofa'i o tagata e iai mana'oga tumau e leai ni galuega i le aofa'i o tagata faigaluega e leai ni mana'oga tumau. E leai se suiga i le aofa'i o tagata e iai mana'oga tumau e tatau ona faigaluega i le tele o tausaga.

I le [Fono Faaleatunuu a ADS](#) (Novema 2022), o mataupu autū i tagata e iai mana'oga tumau o le mana'omia lea ona aveese o papupuni o loo iai i le tulaga o pulega ma fale faigaluega ae faalelei le suiga mai a'oga i le galuega mo tagata talavou e iai mana'oga tumau. I le [Fono o Setete a Kuiniselani a ADS](#) (Iuni 2023), sa lagona ai le i'uleo o le manatu e tutusa i galuega mai sui auai. Sa ta'u mai e Sui o Faalapotopotoga o Mana'oga Tumau o loo tele mea e fia faia ae ua tuai le faagasologa ona o le mataupu i galuega.

Faata'ita'iga i gaoiga i lenei Sini Ausia e aofia ai:

- [Faafaigaluega lo'u Tomai Agavaa](#) o le Ālāfua o Galuega o Mana'oga Tumau, sa faalauiloa ia Tesema 2021.
- O le Malo Ausetalia [APS Ālāfua o Galuega a Mana'oga tumau APS 2020-25](#).
- O fuafuaga ma ālāfua o galuega a malo setete ma teritori, e tulimata'i ia fa'ateleina galuega a le malo mo tagata e iai mana'oga tumau.
- Polokalame fou ma vaega o a'oga, a'oa'oga ma galuega, e pei o le polokalame [Toe-fesoota'i](#) a Vitoria, Poloketi ia Faamuamua A'oa'oga ma Galuega faamasani i fuafuaga Ausetalia i Saute, poo [Faatupeina o galuega tau pisinisi o Agafesoota'i](#) a Kuiniselani.

Sini Ausia: Aofia ai Fale ma Nuū

Ausia: O tagata e iai mana'oga tumau e faigofie ona maua fale ua mamana lelei ma nonofo ai i nuu.

E iloa e le ADS le tāua o fale, atina'e ma aofia ai nu'u i le lagolagoina o tagata e iai mana'oga tumau ua auai i mea e fai i o latou nuu. I tulaga faatino, o lenei Sini ua Ausia e faamalosi ai gaoiga e lagolago ai le auai o tagata e iai mana'oga tumau i o latou nuu e maua ai fale avanoa, auala o femalaga'iga ma fesoota'iga ma le atia'e o le siosiomaga.

O tagata e iai mana'oga tumau ma le Fono Faufautua a le ADS ua lāgā atugaluga e uiga i fale mo tagata e iai mana'oga tumau. Ua fautuaina e le Fono Faufautua le nuu o tagata e iai mana'oga tumau o loo feagai ma fa'afitauli ogaōgā i fale, ae maise lava ni avanoa ma le totogi o lisi.

Fa'ata'ita'iga o gaoiga i totonu o lenei Sini Ausia e aofia ai:

- Lagolago mo Taaloga Vasa Asia o le VIRTUS i Peresepene 2022.
- Ave ese mai o faleese fa'apitoa ma fale sui e ala i Fuafuaga a le vaega o [Suiga o nofoaga](#).
- Iloiloga o Tulaga Faatonuina i [Femalaga'iga](#) ma [Nofoaga](#) mo tagata e iai mana'oga tumau.
- Siitia o galuega a tagata tusiata poo tagata fai mea taulima e iai mana'oga tumau e auala atu i le Tufuga a Ausetalia i [Fuafuaga o ata ma mana'oga tumau](#).
- Lagolagoina le tulaga maualuga, saogalemu ma le malu puipua o Nofoaga Faapitoa mo tagata e iai mana'oga tumau, e pei ona auala atu ile polokalame fa'aosofia i fale o Vitoria.
- Fuafuaga e faalauiloa ai le selo o le faapalepale mo le faailoga tagata, fa'amata'u ma le sauāina, e pei o le Avanoa Tutusa SA's [E TUTUSA TATOU](#).

Sini Ausia: Saogalemu, Āiā tatau ma faamasinoga tonu

Ausia: O āiā tatau a tagata e iai mana'oga tumau ua siitia, lagolagoina ma puipua, ma tagata e iai mana'oga tumau e lagona le saogalemu ma fiafia i le tulaga tutusa i lalo o le tulafono

Matou te ta'utino atu o le a puipua tagata e iai mana'oga tumau mai le o'o i faalavelave e ala i faiga faatulagaina lelei ma tu'ufa'atasia, fa'aleleia atili lagolago mo i latou e lamatia ini faafitauli, ma auala talafeagai e faatino ai pe a faaletonu se mea. O lenei Sini Ausia ua lagolagoina e le [Fuafuaga Fa'atino e Tulimata'i le Saogalemu](#).

I le [Fono Faaleatunuu a ADS](#) (Novema 2022), o le mataupu i le Saogalemu, Āiā Tatau ma Faamasinoga tonu e aofia ai le taula'i o le vaai i le malosi o sauaga i tama'ita'i e iai mana'oga tumau. Sa faaleo foi e sui auai o le fono popolega i le maualuga o le numera o tagata e iai mana'oga tumau i totonu o le faamasinoga o solitulafono. Matou te ta'utino atu o le a faaleleia avanoa i taunuuga o faamasinoga tutusa ma tali sili ona aogā i le faamasinoga o solitulafono i tagata e iai mana'oga tumau

Faata'ita'iga o gaoiga i lenei Sini Ausia e aofia ai:

- Auaunaga faaleleia e faafaigofie ai le auai i faiga palota.
- Lagolago le faavaeina o le Nofoaga Autu a le Atunuu mo Sooupu o Mana'oga Faapitoa ma le Lainafesoasoani Lagolago mo Sooupu o Mana'oga Faapitoa.
- Suiga o Tulafono, e pei o Ausetalia i Sisifo i le toe fuata'iga o le faamutaina o faasalaga soloatoa ma faaleleia le tonu o taualumaga mo tagata e iai aafiaga o le mafaufau, poo le Tulafono fou a Tasmania o le Disability Inclusion legislation.
- Galue e faaleleia le tulaga tutusa ma aofiaga mo tagata e iai mana'oga tumau i faigā faamasinoga, e pei o le ACT's [Ālāfua i Faamasinoga o Mana'oga Tumau 2019-2029](#) ma lona Fuafuaga o Faatinoga Muamua.
- Poloketi e fausia ai le malosi o le vaega o mana'oga tumau e tali atu ai i sauaga i totonu o aiga, e pei o le Faamalosi o Lagolago i Sauaga i totonu o Aiga, mo tagata e iai mana'oga tumau e pei o NSW.
- Fesoasoani faapitoa mo tagata e iai mana'oga tumau ma auaunaga i totonu o falepuipui, e pei o Fuafuaga Lagolago o Mana'oga Tumau i Falepuipui i Vitoria.

Sini Ausia: Lagolago Faaletagata ma Nuu

Ausia: la maua avanoa e tagata e iai mana'oga tumau ni lagolago se tele ia fesoasoani ai ia i latou e ola tuto'atasi ma nonofo ai i o latou nuu

O le folasaga a le NDIS na maua ai se suiga tele ma le lelei i le tuuina atu o fesoasoani taitoatasi ma faatupeina o agavaa o tagata e iai mana'oga tumau. E ui o faaleleiga na tuuina mai e le NDIS e le mafai ona ta'umamaina mo le toatele o sui auai, ae ua avefa foi ma nofoaga autu o soo se talanoaga i le lagolago a le tagata lava ia ma nu'u.

I le [Fono Faaleatunuu a ADS](#) (Novema 2022), Fai mai tagata e iai mana'oga tumau e mana'omia le taula'i atu e lagolago a le tagata lava ia ma nuu e avefa o se faalapotopotoga faanatura lautele o lagolago, ae le na o tagata auai i le NDIS. Ua ta'u mai e le Faalapotopotoga o Sui Auai o Mana'oga Tumau le mana'omia o le ta'ita'iga ma le faamaopoopoga i le va o vaega e 3 o malo ina ia mautinoa ai le faafaigaluegaina o tupe a le malo e lagolago ai latou e iai mana'oga tumau i fafo atu o le NDIS.

Faata'ita'iga o gaoiga i lenei Sini Ausia e aofia ai:

- Tuuina atu o le [NDIS](#).
- Ta'utinoga e lagolago ai le faia o faai'uga, e pei ona auala i teuteuga o le Malo ACT [Tulafono 1991 Leoleoina ma Tausiaina Meatotino \(ACT\)](#).
- Tupe teu fa'afaigaluega i puipuiga ma le vave faalavefau, e pei o tupe teu o le Malo o NSW i Fuafuaga a Brighter Beginnings.
- Lagolago mo tagata e lē agava'a mo le NDIS poo My Aged Care, e pei o le polokalame a Ausetalia i Saute [Fesoota'iga o Nuu](#).

Sini Ausia: A'oga ma A'oa'oina

Ausia: Tagata e iai mana'oga tumau ua ausia lo latou gafatia atoatoa e ala i a'oga ma a'oa'oina

O a'oga o se itu tāua e a'afia ai le tele o vaega i le olaga o le tagata. E lagolagoina a tatou galuega ma sini tautupe, fa'auō, ausia soifua maloloina ma fiifiaga faaletagata. E le muta le a'oa'oina i le faitoto'a o le falea'oga: o le a'oa'oina o le olaga atoa e maua ai e i tatou le tele o avanoa mo le fa'alauteleina o feso'ota'iga ma o tatou nuu, taunu'uga faaletagata, ma fa'afetaui i le suiga o le lalolagi o siomia ai i tatou. O lenei Sini Ausia ua lagolagoina i galuega o [Fuafuaga Faatino Tulimata'i Taimi Amata](#).

I le [Fono Faaleatunuu ADS](#) (Novema 2022), sa talanoaina ai e sui auai le mana'omia o faia'oga ma a'oga ina ia sili atu le lagolago, e pei o le ala i avanoa a'oa'oga fa'apolofesa po'o le fa'atupuina o le talitonuina o tagata e iai mana'oga tumau. Ua fa'amamafaina e le Fa'alapotopotoga o Sui o Tagata e iai Mana'oga Tumau le tāua o le maua o avanoa o a'oga e aofia ai a'oa'oga i matata eseese ma a'oga maualuluga.

Fa'ata'ita'iga o gaoiga i lenei Sini Ausia e aofia ai:

- [Alaqāoa](#) e fesoasoani i tamaiti a'oga e iai mana'oga tumau ma o latou aiga ia malamalama ma faatino a latou āiā tatau.
- Fautua mo tamaiti a'oga e aofia ai tamaiti a'oga e iai mana'oga tumau, e pei o le Youth Voice Crew i le Teritori Matu.
- Polokalame o a'oga ia malamalama i mea'ai ma mea'ai paleni mo tagata e iai mana'oga tumau, e pei o le polokalame a Ausetalia Sisifo [Mea'ai Soifua maloloina mo Tomai Uma](#).
- Ta'utinoga e aofia ai a'oa'oga fa'apitoa, e pei o le toe fuataina o [Aofiaga o Mana'oga Tumau](#) ma [Ālāfua i A'oga o le Mafaufau](#), a Vitoria ma [Ālāfua i Mana'oga Tumau Matagaluega o A'oga NSW](#).

Sini Ausia: Soifua maloloina ma le Soifua-Manuia

Ausia: la ausia e tagata e iai mana'oga tumau le soifua maloloina ma le soifua manuia i o latou olaga atoa

O le mauaina o le soifua maloloina lelei o se tulaga manaomia mo se olaga lelei. Pe a feagai tagata e iai mana'oga tumau ma papupuni mo le soifua maloloina, latou te feagai foi ma lu'itau i le auai i a'oga, galuega ma le soifua lautele. I le [Fono Faaleatunuu a ADS](#) (Novema 2022), sa talanoaina ai e tagata e iai mana'oga tumau uiga lē lelei i tagata e iai mana'oga tumau ua fa'atapulaaina le mauaina o le tausiga faalesoifua maloloina, su'esu'ega ma le faia o filifiliga e uiga i o latou lava togafitiga.

O le nuu a tagata e iai mana'oga tumau, e aofia ai Fono Faufautua ADS, ua fa'aalia foi atugaluga e uiga i le lagolago COVID-19 mo tagata e iai mana'oga tumau. O tagata e iai mana'oga tumau e masani ona feagai ma le tele o avanoa lē tutusa i le mauaina o le tausiga faalesoifua maloloina ma isi auaunaga talafeagai, ma sa faailoaina i le fa'ama'i o le COVID-19, i le tele pea o nei faiga lē tutusa.

Fa'ata'ita'iga o gaiouga i totonu o lenei Sini Ausia e aofia ai:

- Faaleleia le soifua maloloina e ala i le [Faaleleia o Faafanua o Soifua Maloloina o Tagata e iai Mana'oga Tumau o Mafaufau o le Atunuu](#)
- Faatupuina o agava'a faavāega, e pei o le Teufaafaigaluega i la Tatou Mob: Polokalame o Galuega ma A'oa'oga a le Malo.
- Fuafuaga ma ālāfua a le Setete e lagolago ai fuafuaga i le tali atu i le soifua maloloina ma fa'alavelave fa'afuase'i, e pei o Ālāfua Soifua Maloloina o Mana'oga Tumau ACT, o Fuafuaga i Faalavelave faafuase'i Teritori Matū, ma [Fuafuaga o Auaunaga i Mana'oga Tumau Matagaluega o le Soifua Maloloina 2022-2024 Kuiniselani](#)
- Poloketi sauniuni mo Fa'alavelave fa'afuase'i, e pei o Tagata Tasemania e iai mana'oga tumau (Tasmania's People with Disability Emergency Preparedness Project).

Sini Ausia: Amio/Uiga o le Nuu

Ausia: O amio a nu'u e lagolagoina le tutusa, fa'aaofia ma le auai i sosaiete mo tagata e iai mana'oga tumau

O amio fa'alenu'u aga'i i tagata e iai mana'oga tumau o lo'o fa'aauau pea ona avea ma se tasi o papupuni fa'avae i le fa'aaofia atoatoa ma le auai o se tagata i totonu o sosaiete a Ausetalia. I le [Fono Faaleatunuu ADS](#) (Novema 2022), o amio fa'alenu'u sa avea ma autū faifaiepa. Talanoaga e aofia ai le faalumaina, lē gafatia, amio lē talafeagai ma aga lē mana'omia e pei o papupuni i soifuga o tagata e iai mana'oga tumau i le tele o laasaga o le olaga.

O le lipoti a le Screen Australia's [Seeing Ourselves 2](#) (2023) na fa'aalia ai le tulaga faatauvaa sa fa'atusaina ai tagata e iai mana'oga tumau i le Australian TV drama. Na faaailoa mai e sui auai o le Fono le faateleina o sui o tagata e iai mana'oga tumau i le au faasalalau ma le ta'ita'iga e avea ma ki i le suia o amio a nuu ma fa'amalosia'au le auai.

Fa'ata'ita'iga o gaiouga i lenei Sini Ausia e aofia ai:

- Fa'afouina o [ta'iala o fa'atosina](#) e lagolago ai le fa'ateleina o sui o tagata e iai mana'oga tumau i fa'asalalau o faatosina a le Malo o Ausetalia.
- Faasologa o tupe foa'i ma polokalame e taula'i i le [fausiaina talitonuga o tagata faigaluega](#) ma lagolagoina tomai faata'ita'i o tagata e iai mana'oga tumau.
- Fa'asalalau fa'atosina e ua'i mai ai, a'oa'o ma lu'itau fa'ata'ita'iga fa'aletonu, e pei o [Olaga Tatou te Ola ai](#) Ausetalia Sisifo ma [Vaai Mai mo A'u Ausetalia Saute](#)

- Fono faalaua'itele, e aofia ai le [Fono Faaleatunuu ADS](#) muamua sa faia i le aso 2-3 Novema 2022, ma le [Fono Setete ADS](#) muamua, sa talimalo ai Kuiniselani i le aso 19 Iuni 2023.

Fa'atinoina o Ālāfua o Mana'oga Tumau i Ausetalia

Ua matou tautino e lipoti e le aunoa gaoiga ma fuaina le alualu i luma ina ia manino pe faapefea ona suia ausia mo tagata e iai mana'oga tumau.

O lo'o tuuina atu i lalo se aotelega puupuu o mea sa matou faia e faatino ai le ADS. Mo nisi faamatalaga e uiga i gaoiga faatino o loo maua i le Lipoti atoa o fa'atinoga, [ADS Hub on Disability Gateway](#), ma mai upega tafa'ilagi a [malo setete ma teritori](#).

Matāfaioi ma Tiutetauave

E iloa e le ADS e iai le sao o vaega uma o le malo i le ausiaina o sini a le ADS, ma faailoa poo le fea tulaga o le malo e nafa ma auaunaga ma lagolagoina tagata e iai mana'oga tumau e faalagolago iai, faatasi ai ma le tele o auaunaga ma faiga e faalagolago i malo e galulue faatasi. E ala ile galulue i itu uma o le malo, matou te aumaia le vaaiga i tagata e iai mana'oga tumau, ma le ADS, i vaega i fafo atu o ofisa fa'apitoa o mana'oga tumau.

Faata'ita'iga o gaoiga i lenei vaega o fa'atinoga e aofia ai:

- Le Malo o Ausetalia o loo faatupeina le Ulua'i Galuegafeso'ota'i o Tagata e iai mana'oga tumau ia atia'e ma lagolago faatinoga amata i Fuafuaga Faamalosia o Vaega e Pulea Mana'oga Tumau a le Nu'u, ma ia atia'e ma faatino le [Tulagavae o Tagata e iai Mana'oga Tumau a le Atunuu](#)
- Fa'apipi'i le fa'aaogaina po'o le fa'aofiina o aiaiga i totonu o auaunaga ma faiga masani, e pei o le fa'aleleia o le te'a mai le falema'i ma auala mo le tausiga o tagata e iai mana'oga tumau.
- Toefuata'iga o Tulafono e faamalosi ai āiā tatau, puipuiga, ma saogalemu mo tagata e iai mana'oga tumau, e pei o le *Teuteuga o Tulafono o Auaunaga i Agafesoota'i ma Mana'oga Tumau Tulafono 2023* (Vitoria), [Aofiaga Mana'oga Tumau \(Fautuaga Toeiloilo\) Teuteuga Tulafono 2023 Ausetalia Saute](#), ma faavaeina se Komesina o Mana'oga Tumau i Tasemania.

Ta'iala Fa'avae

Ina ia ausia le va'aiga mamao a le ADS, ua ta'utino atu malo i le atina'eina ma le fa'atinoina o faiga faavae, polokalame, auaunaga, ma faiga e atagia ai āiā tatau a tagata i mataupu faavae o Tauaofiaga a Malo Aafaatasi i Āiā tatau o Tagata e iai Mana'oga Tumau. Ua malilie Malo e fa'aaoga le Ta'iala o Faigafa'avae a le ADS—lea e atagia ai mataupu faavae o Tauaofiaga a Malo Aafaatasi—ia latou galuega.

Faata'ita'iga o gaoiga faatino a le Ta'iala Fa'avae e aofia ai:

- Atina'eina se Ta'iala Fa'avae i Mataupu Autū e fesoasoani ai i malo, pisinisi ma le vaega tumaoti i le fa'aaogaina o Ta'iala Fa'avae i a latou galuega.
- Faatuina auala e taula'i iai le faatonuina o leo o tagata e iai mana'oga tumau i fautuaga ma faiga fa'avae a le malo.
- E atagia le Ta'iala Fa'avae i setete ma fuafuaga a ofisa mo mana'oga tumau, e pei ona [Aofia ai Vitoria: fuafuaga mana'oga tumau 2022–2026](#), poo Ausetalia Saute faapipii

faatasi Ta'iala Faavae i ofisa o le malo i Fuafuaga o Aofiaga ma Avanoa i Mana'oga Tumau.

Auai ma Tagata e iai Mana'oga Tumau

Ua matou ta'utino i tagata e iai mana'oga tumau ia faia se sao tutotonu ma malosi i le faatinoga o le ADS. O loo faamalosa a tatou taumafaiga e mautinoa ai mana'oga o tagata e iai mana'oga tumau ua aloa'ia. O loo faamaloeina a matou tautinoga a le ADS i fono faaletausaga. O setete ma teritori o loo tauaveina foi sootaga faatino ose vaega o a latou fuafuaga o puleaga i mana'oga tumau.

[Fuafuaga i Sootaga ma ADS](#) o le a faamautinoa vaaiga faaalua, poto masani ma fautuaga faifai pea mai tagata e iai mana'oga tumau ua atagia i le atina'e o faiga faavae ma polokalame ia e aafia ai latou.

Ua atia'e e le Malo Ausetalia le [Ta'iala Faatino Lelei mo Sootaga ma Tagata e iai Mana'oga Tumau](#). O le a fesoasoani leni ta'iala i le malo ma faalapotopotoga tuma'oti e faalelei latou gaoiga o sootaga ia lagolago lelei ai le auai ma aofia faatasi ai ma tagata e iai mana'oga tumau.

Faata'ita'iga o gaoiga soofaatasi ma tagata e iai mana'oga tumau i le faatinoina o ADS e aafia ai:

- O le ulua'i [Fono a le Atunuu i ADS](#) i Kemipera, ACT, i le 2-3 Novema 2022.
- O le ulua'i [Fono a le Setete ADS](#) i Peresepene, Kuiniselani, i le 19 Iuni 2023.
- Atinaeina o [Taiala Faatino Aga'i Aofiaga](#), lagolago ai faigā malo ia auai atili i taimi o sootaga ma tagata atamamai e iai mana'oga tumau.
- O Faiga faavae a le malo ua fuafua faatasi ma tagata e iai mana'oga tumau, e pei o Faiga Faavae i Faai'uga e lagolago ai NDIA's ,
- Komiti faufautua mo mana'oga tumau poo vaega e tuuina atu fautuaga i le malo, e pei o Fono Faufautua mo Mana'oga tumau i le Teritori i Matū poo Vaega Faasinomaga i Mana'oga Tumau ACT.
- Auai i fesootaiga ma gaoiga e fai ia lagolago ai fuafuaga i mana'oga tumau i le setete, e pei o le faalauiloa a Ausetalia Sisifo i a latou [Ālāfua o Mana'oga tumau i le Setete](#) poo atinaeina o Ālāfua o Mana'oga Tumau i ACT.

O le sootaga ma tagata e iai mana'oga tumau o loo maua luga pea le faamuamua, ma ua matou iloa le mana'omia o le auai ma mamana faatasi faiga faavae ma polokalame ma tagata e iai mana'oga tumau. I lalo o le [Fuafuaga Faamau a ADS](#), ua iai se ta'utinoga e valaau le Fono Faalaua'itele a ititi ifo o le tasi poo feutaga'iga i tausaga taitasi. I le o gatasi ma [Faafanua ADS](#), ua fuafua feutagaiga faalaua'itele mo 2024, 2027 ma 2030.

Tulimata'i Fuafuaga Faatino

Ua iai se auala fou a le ADS ia aofia ai ta'utinoga i le [Tulimata'i Fuafuaga Faatino](#) (TAPs) ia sili ona faigofie ai ona lelei le ausia mo tagata uma e iai mana'oga tumau. O le TAPs sa atina'e ia tului ai se vaaiga malosi i luga o le tasi i le tolu tausaga ia ausia ai le taunuu o galuega faapitoa. O le ulua'i 5 a le TAPs sa faalauiloa ma ADS e tulimatai le faaleleia o Galuega, Amio a Nuū, A'oga Amata, Saogalemu, ma Pulega o Faalavelave faafuase'i.

O le [Lipoti faaletausaga muamua a le TAPs](#), mo le piriota o le 3 Tesema 2021 i le 30 Iuni 2022, sa lolomi ia Novema 2022. Sa iai i le lipoti le sili atu i le 80% o faatinoga ua mae'a poo ua aga'i i luma. O le Lipoti Faaletausaga lona lua a le TAPs, mo le piriota o le 1 Iulai 2022 i le 30 Iuni 2023 o le a lolomiina ise taimi lata mai.

Ua tuuina atu e TAPs matati'a amata t̄ua mo malo e faagasolo ai i luma faatinoga. Matou te faailoa le tali mai le Fono Faufautua a le ADS ma le vaega o mana'oga tumau lea e mamanuina ma vaaiga a le TAPS, ma faapea ai ona mana'omia le faailoa o nisi faatinoga e sili atu ona lelei e fai ai suiga a le TAPs, ma faapea ai ona fai i nisi al̄fua ma auala talafeagai i Faiga Malo.

Ua amata galuega a le Malo Ausetalia e iloilo ai, i le galulue faatasi ma Malo Setete ma teritori, ia tulimata'i ai le isi laasaga a le TAPs. O le a fai lenei ma ta'iala i sao mai tagata e iai manaoga tumau. Ua iai lo matou faamoemoe e faamae'a le isi TAP ia amata i le 2024-2025.

Fuafuaga e Fesoota'i ai

E mana'omia faatinoga manino ia momoli ai mo Sini Ausia a le ADS. E faaopoopo atu i le TAPs, o ADS o loo lagolago foi e Fuafuaga e Fesoota'i ai lea ua umi le taimi o tulimata'i i tulaga maualuga ua faamuamua mo vaega faapitoa. Ua atina'e e le Malo Ausetalia ta'iala ia fesoasoani ai i ofisa a le malo i lo latou atina'eina o Fuafuaga e Fesoota'i ai.

Fuafuaga e Fesoota'i ai a le ADS e aofia ai:

- [Faafaigaluega Lo'u Tomai Agavaa](#), sa faalauiloa i le 3 Tesema, 2021, le ta'utinoga a le Malo Ausetalia i le 10 tausaga e faaleleia ai le ausia ona maua o galuega mo tagata e iai mana'oga tumau.
- O le [Auivi Faufautua o Mana'oga Tumau o le Atunuu 2023-2025](#) ma sootaga i *Fuafuaga o Galuega Faufautua* i mana'oga tumau ua fai ma sui i le amataga o galuega faaauau a le malo o Ausetalia, setete ma teritori ia faalelei ai le o gatasi o auauunaga faufautua i mana'oga tumau e ala i le ta'utino o le galulue faatasi i vaega t̄ua.
- [O Faafanua a le Atunuu mo le Faaleleia o Soifua Maloloina o Tagata e iai Mana'oga Tumau i Mafaufau](#), ua taitaiina e le Malo Ausetalia, faatulaga ai faatinoga ma ta'iala pe faapefea ona faatuina se Faiga mo le soifua maloloina e faatauaina ai tagata e iai mana'oga tumau o mafaufau, ma aloa'ia, maua tulaga lelei mo le tausiga atoatoa o le soifua maloloina.

E ala atu i Faiga Faavae Faaleaganuu Ausetalia, *Fagufagu*, ua ta'utino e le Malo Ausetalia le tuuina atu o le \$5 miliona e faatupe ai le faatinoga o galuega mo Fuafuaga e Fesoota'i ai Faatufugaga mo Mana'oga Tumau ma lagolago ai tagata e iai mana'oga tumau ina ia ofi atu ma auai i le olaga faaleaganuu ma foafoaga a Ausetalia. O loo fatufatuina nei le Fuafuaga e Fesoota'i ai Faatufugaga o Mana'oga Tumau.

Auivi Ausia

O se tasi o vaega t̄ua i le faalauiloa a ADS i vaega e faalelei o le faatinoga o Auivi Ausia. O le Auivi Ausia ua fuaina, mata'itu, ma lipoti i mea ausia mo tagata e iai mana'oga tumau i le vaega o Sini Ausia ma Faiga Faavae Faamuamua a ADS.

O le [Auivi Ausia](#) fesoota'i ma lipoti i uepa tafa'ilagi sa faalauiloaina i le 14 Tesema 2022. O lipoti o Auivi Ausia ua aofia ai talafou faalekuata, o se [laupapa faigaluega](#), ma [lipoti faaletausaga](#). O le lipoti faaletausaga muamua sa lolomi i le 28 Fepuari 2023. O le [Fuafuaga Faalelei o Faamaumuga](#) o le a lagolago i le faamaopopoina o faamaumuga mo fua faatatau mo le lumana'i.

Mo le faaleleia o faamatalaga amio a nuu, ua ta'utino e le Malo Ausetalia o faia su'esu'ega (surveys) ia faia i le ta'i 3 tausaga ia fua ai amio a nuu. O le galu muamua i Su'esu'ega a le ADS sa faia i le 2022, faamaopoopo ai faamaumuga mai le tusa ma le 18,000 tagata. O faamaumuga sa faamaopoopo e aofia ai tali mai tagata o iai mana'oga tumau faapea ma le lautele o le aofai o tagata Ausetalia. Sa faamaopoopo faamaumuga e ala i Su'esu'ega ADS — *Fefaasoa'i ma matou* e aofia ai faamaumuga fou mo le 7 fua i Amio a Nuua lea sa lipoti mo le taimi muamua i le 5 Oketopa 2023.

Ona o se vaega o le galu muamua o le Sue'su'ega a ADS, o ANU ma Purple Orange sa tasi le Su'esu'ega o le Nested (faatāua) sa tulimata'i tagata e iai poto masani i mana'oga tumau o mafaufau faatasi ai ma amio a nuu i a'oga, soifua maloloina, faamasinoga ma tulafono, auaunaga lagolago i tagata ma nuu, ma vaega e su'eina galuega. O le Lipoti o Su'esu'ega o le Nested e maua i luga o le [ADS Hub on Disability Gateway](#).

Faaleleia o Faamaumauga

Ua matou ta'utino ia faamaopopo ma faasoa faamaumauga talafeagai e lagolago ai le mata'itu lelei ma lipoti ausia mo tagata e iai mana'oga tumau ina ia una'i ai suiga. O faamaumauga o le ogatotonu lea o faamaoniga o mau faavae i le faatinoga a le ADS.

O le atina'eina o le ADS [Fuafuaga i le Faaleleia o Faamaumauga](#) ia mautinoa le mana'omia o faamaumauga e fua ai ausia mo tagata e iai mana'oga tumau ua faamaopoopoina, faasoa atu ma gasolo ia lelei i le ola o ADS. O le a faailoa foi poo fea e mana'omia ai faamaumauga i sootaga i le va o faiga ia faalelei ai lo tatou malamalama i aafiaga o ADS.

Faata'ita'iga o gaoiga e faaleleia ai faamaumauga e aofia ai:

- Ua ta'utino e le Malo o Ausetalia le tuuina atu o le aofaiga e \$68.3 miliona mo le auiliiliga, su'esu'ega ma tuuina atu Aseta o Faamaumauga o Mana'oga tumau a le Atunuu, lea o lea avea ma aseta o faamaumauga sili ona atoatoa mo tagata e iai mana'oga tumau i Ausetalia.
- Ua ta'utino mai e Ta'ita'i o ofisa a le Malo Ausetalia le gaosia o Fuafuaga e faalelei ai Faamaumauga ma faatulaga pe faapefea ona faalelei faamaumauga o mana'oga tumau i latou faila.
- O le Ofisa o Fuainumera Faamaumauina o Tagata Ausetalia i le [Sevei \(Survey\) o Tagata e iai Mana'oga Tumau, ua Matutua ma Faia Tausiga 2022](#) ua mae'a galuega i nuu i le amataga o le 2023, ma faai'uga ua fuafua e maua i le ogatotonu o le-2024.
- Lagolago a Malo Setete i le fefaasoaa'i o faamaumauga i le vaega faufautua o mana'oga tumau, e pei o Ausetalia i Sisifo.
- Atina'e o ālāfua o faamaumauga o mana'oga tumau o le setete ma auala e una'ia ai le faaleleia o faamaumauga ua faaogaina ma fefaasoaa'i, e pei o le Ālāfua o Faamaumauga a le Malo NSW poo le faaogaina o aiga e Ausetalia i Saute Faailoga lavelave i le faamaopoopoina o faamaumauga.

Fausiaina Faavae o Faamaoniga ma Iloiloga

O le fa'atinoga o le ADS e faavae i auala ua faamaonia. O le uiga o le a matou tu'ufa'atasia molimau o su'esu'ega, faatasi ai ma fautuaga mai tagata e iai mana'oga tumau, ia matou faai'uga fai ma auala e faatino ai. O fa'amaoniga lelei matou te maua ai se fa'avae poo fea ma faapefea ona tatou ausia le alualu i luma.

[O Faapaaga i Su'esu'ega i Mana'oga Tumau i le Atunuu \(NDRP\)](#) o le a avea ma meafaigaluega i le fausiaina o faavae i faamaoniga. O fa'asologa o su'esu'ega ma ta'iala faatino mo tagata e iai mana'oga tumau a le NDRP o le a fesoasoani i le fa'aleleia atili o tagata e iai mana'oga tumau. O le a faafaigofieina se polokalame su'esu'e tu'ufa'atasia ma fa'aofia ai mana'oga faapitoa, ma o le a fa'atupe ai su'esu'ega e ta'ita'iina e tagata e iai mana'oga tumau. Ua saunia e le Malo o Ausetalia le \$15 miliona e lagolago ai le fa'avaeina ma fa'agaioi ai le NDRP, mai le 2022-23 i le 2024-25. Ua fa'amoemoe le NDRP o le a fa'avaeina ma galueaina atoa i le 2024.

Fa'ata'ita'iga o gaoiga e fausia ai faavae o faamaoniga ma iloiloga e aofia ai:

- Ua fa'aulu se faufautua tuma'oti o Galuega feso'ota'i a Ulua'i Tagata o Ausetalia e iai Mana'oga Tumau e lagolago le mata'ituina pea ma le iloiloga o Tulagavae o Mana'oga Tumau i le Atunuu.

- Iloiloga o faiga faavae a le setete ma alāfua, e pei o [Ālāfua Tomai Faafaigaluega 2018-22](#) iloiloga i le 2023 Teritori Matū.
- O Leo o tagata Kuiniselani e iai Mana'oga tumau sa faia su'esu'ega i le amataga o le 2023, ma le lipoti o [Leo o Tagata Kuiniselani e iai Mana'oga tumau](#) sa lomina i le 19 Iuni 2023. O le su'esu'ega ma le lipoti o se galuega fai fa'atasi i le va o le Malo Kuiniselani, Feso'ota'iga ma Tagata Kuiniselani e iai Mana'oga tumau i Galuegafesoota'i ma le Lunivesite o Kurifi.
- Na mae'a se fa'agasologa tuto'atasi ma iloiloga ausia a le [Disability Gateway](#) ia Iuni 2022.

Pulega

O le malosi o fa'atulagana o pulega o le autū lea i le lagolagoina o le fa'atinoga lelei o gaoiga i le atunu'u atoa lea o le a faalelei ai vaega ausia mo tagata e iai mana'oga tumau. [Ālāfua o Tagata Ausetalia e iai Mana'oga tumau 2021-2031](#) (p. 45; 59-60) oototoga o Fa'ata'ita'iga o Pulega o loo ta'ita'ia ai a tatou galuega ma le tali atu.

Vaega o loo faisaofaga i le pulega a le ADS e aofia ai:

- O le [Fono Faufautua a Minisita o le Toefuataina o Mana'oga Tumau](#) o le fono a Minisita o le Malo Ausetalia ma setete ma teritori e gafa ma faiga fa'avae mo tagata e iai mana'oga tumau ia una'ia le galulue faatasi a le atunu'u ma le fa'amaopoopoina o suiga i faiga fa'avae ma le fa'atinoga.
- O le [Fono Faufautua a ADS](#) e tuuina atu fautuaga tuma'oti i malo Ausetalia ma minisita o mana'oga tumau i le fa'atinoina o le ADS. O ona sui auai o tagata e iai mana'oga tumau mai le nuu ma vaega o tagata e iai mana'oga tumau.
- O le Fono o Faatinoga a Faalapotopotog o Sui auai o Tagata e iai Mana'oga Tumau a ADS e aofia ai le tele o nisi o faalapotopotoga e fai ma sui o vaega o tagata e iai mana'oga tumau. O lena fono o se feutaga'iga autū mo le Malo Ausetalia e saili ai fautuaga ma manatu faaalua i galuega faatino o le ADS.

Upega Tafa'ilagi a le ADS

Ua ofoina e [ADS Hub on Disability Gateway](#) se nofoaga e tasi mo tala fou, alagā'oa ma lipoti a ADS. Faalauiloa i le ogatotonu-2021, sa ta'utino ai e le Malo Ausetalia le faaleleia ma le alualu i luma o le ADS i luga o upega tafa'ilagi i le taimi nei. O faamatalaga Autū o loo tuuina atu i auala faigofie e aofia ai le Faitau Faigofie ma e 14 gagana a nuu e aofia ai Gagana gūgū (Auslan). O isi auala faigofie, e pei o le Braille, e mafai ona maua pe a talosaga iai ma ua amata galuega e aofia ai se fuainumera o Gagana a Ulua'i Tagata o Ausetalia i le lumana'i.

I le 2 tausaga talu ona faalauiloa le ADS Hub, o vaega fou ua aofia ai:

- Lipoti Faaletausaga o Fuafuaga Faatino.
- Fa'amatalaga o Fono a le ADS ma feutaga'iga.
- Fa'amatalaga o Fono Faufautua a ADS ma feso'ota'iga.
- Alagā'oa fou, e pei o Fuafuaga Faaleleia o fa'amaumauga ma [Ta'iala o Fa'ata'ita'iga Lelei mo le Fegalegalea'i ma Tagata e iai Mana'oga Tumau](#)
- Fesoota'iga ma le Matagaluega Soifua Maloloina ma Manuia Lautele o Ausetalia [Upega Tafa'ilagi o Auivi Ausia Fegalegalea'i ADS](#).

Ma le faalauteleina pea o le ADS Hub, o loo faagasolo se iloiloga ma le faafouina faatasi ma faaleleia o le a faataavale mai le faai'uga o le 2023 i le amataga 2024.

